

VAŽECKÉ NOVINY

SPRAVODAJ OBCE VAŽEC • JÚL 2009 • ROČNÍK 1 • ČÍSLO 2

ZDARMA

Drišlak zabával veľkých i malých

Vďaka iniciatíve miestnej Coop Jednoty sme leto vo Važci odštartovali poriadnou dávkou zábavy, o ktorú sa postarala folkovo-folklórna satirická skupina Drišlak. Do areálu základnej školy sa 26. júna prišlo odreagovať okolo 800 divákov.

Ak chcete, aby vám dobrá nálada vydržala až do konca prázdnin, skúste sa inšpirovať:

RECEPT DOBREJ NÁLADY „DRIŠLAK“

... na prípravu potrebujete: dobrý nápad zmiešaný so štipkou komunikatívnosti, štipkou nezištnej snahy a ochoty. Ďalej vzácne korenie „financie“ a dochutiť dobrou náladou.

Uvedené ingrediencie zamiešame, osadíme ich do vhodného prostredia a nastavíme primerané počasie. Čas prípravy trvá príjemných 70 minút, ktoré vôbec nevnímame. Výsledkom je spokojný, dobre naladený divák, ktorému úsmev na tvári vydrží, dúfame, čo najdlhšie.

Srdečne ĎAKUJEME SPONZOROM, vďaka ktorým sa mohla akcia uskutočniť len za symbolické vstupné: Coop Jednota Važec, Senior City, PD Važec, Urbár Važec.

Rekonštrukcia káblovky je zatiaľ neistá

Viacero obyvateľov obce sa už dlhšiu dobu sťažuje na neustále výpadky miestnej „káblovky“. Poruchy s prijímaním signálu alebo zakódovanie programov sa objavujú takmer každý deň. Ľudia, ktorí sú pripojení na káblovú televíziu, nemôžu naplno využívať službu, za ktorú platia.

Podľa vyjadrenia Ivana Poliačika, šéfa firmy, ktorá zabezpečuje údržbu káblovky, príčinou týchto problémov môžu byť poveternostné vplyvy, ako aj zastaralosť technického systému. „Signál na väčšinu programov, okrem STV 1 a STV 2, je prijímaný z družice. Preto aj mračná môžu byť prekážkou, ktorá bráni signálu dostať sa k prijímačnej parabole, nehovoriac o búrkach, ktoré môžu spôsobovať úplné výpadky. Použitím väčšej paraboly a lepších technických zariadení by bolo možné tieto výpadky eliminovať. Zakódovanie programov môže byť tiež spôsobené zastaralosťou technického zariadenia, pretože čítačky môžu mať problém

s načítaním karty niektorého programu,“ uviedol I. Poliačik.

Možnosť ovplyvnenia kvality signálu počasím a dôvody kódovania programov sme si overili u viacerých odborníkov na káblové rozvody, ktorí potvrdili vyššie uvedené príčiny ako vysoko pravdepodobné. Podľa nich je takisto možným riešením výmena technického zariadenia za modernejšie a výkonnejšie. To by podľa odhadov stálo obec od 1500 do 5000 €.

Modernizácia káblovej televízie v tohtoročnom rozpočte nie je naplánovaná. Starosta obce však nevylúčil, že by sa mohla uskutočniť do konca roka. „Problematikou káblovej televí-

zie sa budeme zaoberať na najbližšom rokovaní obecného zastupiteľstva. Budeme prehodnocovať správcu siete ako aj kvalitatívny posun k lepšiemu. Je to platená služba, takže jednoznačne musí byť na primeranej úrovni. Možno sa nám ešte v tomto roku podarí uvoľniť nejaké financie, ak nie, určite rekonštrukciu káblovky zahrnieme do budúročného rozpočtu,“ dodal R. Profant.

S momentálnym technickým vybavením sa však určite nepodari uspokojiť všetkých žiadateľov o pripojenie. Najmä odľahlejšie ulice, ako sú SNP a Urbárska nebudú zatiaľ pokryté. Podľa vyjadrenia pracovníka obce Rastislava Sirotiaka sú veľmi vzdialené od zdroja signálu, takže nie je možné zabezpečiť optimálnu kvalitu obrazu. Na Urbárskej ulici je navyše nutné technicky aj dokumentačne vyriešiť križovanie železničnej trate. (mm)

Traktory dostali výnimku vjazdu na „jednotku“

Nový zákon o cestnej premávke, ktorý začal platiť 1. februára tohto roku, zakázal traktorom pohybovať sa po ceste prvej triedy. Našinci, ktorí potrebovali prejsť traktorom z dediny napríklad na Predbrezia, Obršiar alebo Mlynice, v podstate už porušovali zákon. V máji povolilo Prezídium Policajného zboru výnimku, vďaka ktorej môžu po ceste prvej triedy jazdiť traktory a samohybné pracovné stroje, ktoré sú vybavené tabuľkou s evidenčným číslom.

Majitelia traktorov alebo pracovných strojov, ktoré nemajú evidenčné číslo, ale majú riadne schválenú technickú spôsobilosť (napr. TK 14, MT 8), musia o udelenie výnimky na pohyb po cestách I. aj II. triedy požiadať samostatne. Bez schválenej technickej spôsobilosti traktora alebo pracovného stroja nie je možné udelenie tejto výnimky. O výnimku môžete požiadať na dopravnom inšpektoráte v L. Mikuláši.

Problém pri jazde na traktore môžu mať tí občania, ktorí vlastnia stroj vyrobený „podomácky“. Podľa informácií z riaditeľstva Okresného dopravného inšpektorátu (ODI) v L. Mikuláši by sa takéto vozidlá vôbec nemali pohybovať po cestách. „Prevádzkovateľ vozidla nesmie v premávke na pozemných

komunikáciách prevádzkovať vozidlo, ktoré nie je schválené na premávku na pozemných komunikáciách a nemá osvedčenie o evidencii alebo technické osvedčenie vozidla. V prípade porušenia vyššie uvedeného sa vodič dopúšťa priestupku proti bezpečnosti

a plynulosti cestnej premávky, za čo mu hrozí pokuta vo výške od 60 do 300 € a zákaz činnosti viesť motorové vozidlá do dvoch rokov,“ uviedol vo vyjadrení pre naše noviny riaditeľ Okresného dopravného inšpektorátu PZ SR mjr. Ing. Jozef Koza. (mm)

VÝNIMKA PLATÍ NA TIETO CESTY:

• Žilinský kraj:

• cesta I/18 v katastrálnom území obcí Rojkov, Lubochňa, Hubová, Ružomberok, Liptovský Mikuláš, Podtureň, Hybe, Východná a Važec a cesta I/72 v katastrálnom území obcí Čertovica, Malužiná, Nižná a Vyšná Boca.

• Prešovský kraj:

• cesta I/18 Tatranská Štrba – Svit – Poprad – Levoča – Klčov – Široké – Prešov – Hanušovce n/T – Vranov n/T – Nemešany – Korytné – N. Hrabovec (celý priebeh cesty Prešovským krajom)

• I/67 Vernár – Hranovnica – Poprad – Veľká Lomnica – Kežmarok – Spišská Belá – Ždiar – Javorina štátna hranica SR / PL (celý priebeh cesty Prešovským krajom)

Pre jazdu platia nasledovné podmienky:

1. Jazda je zakázaná: pondelok až piatok v čase 07.00 – 09.00 hod. a v piatok až v nedeľu v čase 16.00 – 20.00 hod.

2. V prípade vytvárania sa kolóny vozidiel je vodič vozidla, na ktoré sa vzťahuje výnimka, povinný umožniť jeho bezpečné predchádzanie. Platnosť výnimky končí dňa 7. mája 2010. Povolením výnimky nie je dotknuté oprávnenie policajta zakázať vodičovi jazdu na nevyhnutne potrebný čas alebo mu prikázať smer jazdy, ak si to vyžaduje bezpečnosť alebo plynulosť cestnej premávky. Úplný zoznam ciest v SR, pre ktoré platí výnimka, si môžete prečítať na stránke www.minv.sk.

Neplatičom hrozí vystahovanie

Trom nájomníkom obecných bytov v 16 bytovej jednotke (BJ), ktorí si už niekoľko mesiacov neplnia povinnosť platiť nájom, hrozí, že prídu o byty. Ak si záväzky voči obci neuhradia alebo sa nedohodnú na splátkach, obec im nepredĺži nájomnú zmluvu. Podľa slov starostu obce, neplatičov niekoľkokrát vyzvali na riešenie situácie, avšak doteraz bez odozvy. „Nie som za to, aby sme neplatičov za každú cenu vysta- hovali, pokojne môžu dlhy aj splácať

po častiach, ale obec nemôže byť tá posledná, komu treba platiť,“ povedal Rastislav Profant. Neplatiči dlhujú obci spolu 4850 €, z toho 1750 € za minulý rok a 3100 € za prvý polrok 2009. V novovybudovaných dvoch 8-bytovkách zatiaľ problémy s platením nájomného nie sú. V 16 BJ je mesačné nájomné za trojizbový byt 196,34 € (podkrovný 162,15 €), za jednoizbový 127,96 €, v 8 BJ sa platí za dvojizbový byt 135 € a za trojizbový 183 €. (mm)

Nariadenie o verejnom poriadku prísnejšie

Problém, ktorý kedysi trápil väčšinou mestá, sa aj na dedine stáva realitou. Čoraz častejšie vídať na verejných priestranstvách ľudí zo sociálne nižších vrstiev, ktorí popijajú lacné víno alebo po dosiahnutí svojho limitu zaspia na lavičke, či dokonca niekde pri ceste.

Aj u nás sa nájde zopár spoluobčanov, ktorí žijú podobným spôsobom, či už dobrovoľne, alebo preto, že ich na okraj spoločnosti dohnala nejaká osobná kríza. A lavičky na vynovenom námestí sú pre nich často na väčšinu dňa prechodným bydliskom.

„Pokiaľ takýto človek len sedí na lavičke a nerobí nejaké výtržnosti alebo sa nespráva spôsobom, ktorý vyvoláva pohoršenie u ostatných občanov, mali by sme to tolerovať. Je to tiež človek, ktorý má svoje práva. Lenže, ak popíja alkohol, slovne obťažuje okoloidúcich, alebo špinavý a zapáchajúci spí na zemi blízko detského ihriska, to nám už nemôže byť ľahostajné,“ zhodnotil starosta Rastislav Profant.

Podľa stanoviska polície je riešenie takýchto priestupkov vecou obce. Naša však momentálne nemá platné nariadenie, o ktoré by sa mohli kompetentní oprieť. Podľa stanoviska starostu by malo v krátkom čase dôjsť k doplneniu existujúceho všeobecne záväzného nariadenia o verejnom poriadku. „Určite tam zahrnieme zákaz požívania alkoholických nápojov na verejnom priestranstve. Takisto by sme chceli nejak ošetriť priestupky ako obťažovanie či nemravné správanie a podobne,“ dodal R. Profant.

Za priestupky, ktoré budú charakterizované ako narušenie verejného poriadku, bude obec môcť vyberať aj pokuty. (mm)

Smrad z kanálov obťažuje občanov

Obyvateľom okolia tzv. štvorbytovky na ulici K jaskyni zneprijemňujú život zapáchajúce kanály. Obec sa ich už pokúšala vyčistiť, avšak urobené výplachy neboli dostatočné a kanály sú stále plné.

Príčinou je podľa našich zistení vyústenie kanálu z ulice M.R. Štefánika, ktorý bol prednostne určený na odvodnenie podzemných vôd, ale v skutočnosti funguje ako kanalizácia. Splaškové vody cez široké betónové potrubie samospádom dorazia ku kanálu na ulici K jaskyni, kde sa prietok značne zužuje. Kanál, ktorý pokračuje smerom k jaskyni je starý, vykladaný skalami a značne zanesený, takže kal sa hromadí. Výmena tohoto úseku nie je

v pláne, havarijný stav pravdepodobne definitívne vyrieši až nová kanalizácia. Kompetentní prisľúbili, že sa budú situáciou zaoberať v najbližších týždňoch. Vedúci obecného podniku upozornil, že ani potom sa nemusí stav zlepšiť. „Môžeme kanál vyčistiť a znovu prepláchnuť, ale nevieme zaručiť, ako dlho to vydrží v prijateľnom stave. Kým obec nebude mať poriadnu kanalizáciu, zrejme si s týmto problémom neporadíme,“ dodal R. Sirotiak. (mm)

V skratke...

♦ V miestnej kinosále sa rekonštruovalo. Kompletne sa obnovili najmä toalety, ktoré boli v dezolátnom stave a vymenili sa i zničené vchodové dvere. Nové sú aj dvere vo vstupnej časti. Vstupné priestory boli tiež vymaľované a na podlahu sa položila dlažba. V kinosále sa zrekonštruovalo osvetlenie a namaľovalo pódium. Náklady predstavovali čiastku 8 300 €. Po rekonštrukcii by sa podľa slov starostu obce mali sprísniť podmienky prenajímania miestnosti na rôzne akcie. Za prípadné škody bude obec vymáhať náhradu od nájomcu.

♦ Obec opäť podáva projekt na dokončenie ZŠ. V prepracovanej verzii sa okrem pôvodne plánovanej výmeny okien za plastové, dostavby kuchyne, jedálne, či knižnice počíta aj so zateplením, vybudovaním bezbariérových vstupných častí, či nákupom počítačového vybavenia. Hodnota projektu je 576 577 €, spoluúčasť obce je 28 215 €.

♦ Voľné priestory „malého domu služieb“ (bývalé potraviny na ul. K jaskyni) obec zatiaľ nebude prenajímať z dôvodu zlého technického stavu budovy. Starosta dal vypracovať návrh na jej rekonštrukciu tak, aby v budúcnosti mohla slúžiť ako nové zdravotné stredisko s bezbariérovým prístupom.

♦ Dvaja z troch poskytovateľov zdravotnej starostlivosti v obci, nepodpísali nové nájomné zmluvy, podľa ktorých majú za využívanie priestorov platiť obci nájom. Obec zatiaľ k výpovedi z priestorov nepristúpila, pretože chce udržať zdravotnú starostlivosť aspoň na doterajšej úrovni.

♦ Na mimoriadnom zasadnutí obecného zastupiteľstva (5. 6. 2009) poslanci schválili územný plán obce v textovej i grafickej časti. Zároveň vyhlásili Všeobecne záväzné nariadenie o Záväzných častiach ÚPN-O Važec. Pripomienky od občanov k návrhu územného plánu sa budú riešiť individuálne. Územný plán v plnom znení je k dispozícii na internetovej stránke obce (www.obecvazec.sk) a k nahliadnutiu i na obecnom úrade.

♦ Kvôli havarijnému stavu obec pristúpila k rekonštrukcii schodišťa v dome smútku a oprave komína v základnej škole. Investičné náklady sa odhadujú na 5 300 €. (red)

Prípravy na výstavbu kanalizácie vrcholia

Približne 13 545 metrov splaškovej kanalizácie, 1 000 metrov výtláčného potrubia, 6 čerpacích staníc, 774 domových prípojk a jedna čistiareň odpadových vôd. To je veľmi zhruba poňatý číselný profil plánovanej vážeckej kanalizácie. Čísla vychádzajú z projektu, ktorým sa Liptovská vodárenská spoločnosť (LVS) uchádza o nenávratný finančný príspevok (NFP) z európskych fondov na jej vybudovanie. Blížšie informácie nám v rozhovore pre naše noviny poskytol generálny riaditeľ LVS Martin Hlaváč.

• **O kanalizácii vo Važci sa hovorí už dlhšie, termín začatia výstavby sa však neustále posúva. Aký je dôvod?**

- Príprava každého projektu trvá určité obdobie a má niekoľko fáz. O kanalizácii vo Važci sa uvažovalo už dlhšie, boli to koncepcie ešte bývalého SEVAK-u a aj obce. Prípravné a projektové práce boli zahájené v roku 2004, výberom projektanta, štúdiou uskutočniteľnosti, zámerom posúdenia vplyvu na životné prostredie, dokumentáciou stavebného zámeru, dokumentáciou pre územné rozhodnutie, riešili sa majetko-právne vysporiadania (vstupy na pozemky), stavebné povolenie, tendrová dokumentácia. Keďže ide o vodohospodársku stavbu, boli potrebné vyjadrenia rôznych inštitúcií, ochranárov, samospráv. Všetko to nejaký čas trvá. V rámci projektu sa robili aj predpoklady nákladovosti. Tým, že v poslednom období došlo k nárastu cien, objem financií, ktorý bol v projekte určený, nebol dostatočný. Cez verejnú súťaž sme nenašli dodávateľa, ktorý by bol schopný za požadovaný objem financií uskutočniť túto stavbu. Súťaž preto bola zrušená a my sme museli vrátiť aj nenávratný finančný príspevok (NFP), ktorý nám bol pridelený.

• **Aká je momentálna situácia a predpokladaný termín začatia a ukončenia výstavby?**

- Keďže máme vážny záujem o realizáciu projektu kanalizácie vo Važci, prehodnotili sme projekt a bol nanovo precenený. Následne sme na základe výzvy z 11. februára 2009 podali žiadosť o nenávratný finančný príspevok v rámci operačného programu Životné prostredie. V súlade so stanovenými kritériami je projekt na Ministerstve životného prostredia SR na schvaľovaní. V žiadosti o NFP sú stanovené termíny zahájenia a ukončenia celej stavby, ktoré budú aktuálne po schválení žiadosti. Výstavba kanalizácie by mala začať v ja-

nuári 2010, ukončenie je podľa projektu naplánované na december 2011. Zahájenie výstavby čističky odpadových vôd je totožné so začatím výstavby kanalizácie, ukončenie je naplánované na december 2012. V rámci budovania kanalizácie plánujeme aj rekonštrukciu niektorých úsekov vodovodu, tie však nie sú zahrnuté v žiadosti o NFP.

• **Súčasťou kanalizácie je aj čistička, ktorá bude v lokalite Čierne. Niektorí obyvatelia sa obávajú negatívnych vplyvov, ako napríklad zápachu. Sú tieto obavy opodstatnené?**

- Čistiareň odpadových vôd je navrhnutá s využitím najnovších technológií, to znamená, že jej prevádzka by nemala mať negatívny vplyv na obyvateľov obce, ani tých, ktorí budú bývať priamo v susedstve tohto zariadenia. Sme firma, ktorá je špecializovaná na túto činnosť, teda vieme dať určité záruky, že tento projekt skôr pomôže, akoby mal ľuďom uškodiť.

• **O akú veľkú investíciu pôjde? Bude sa musieť na financovaní podieľať aj obec, či už priamo alebo dodatočne, napr. pri asfaltovaní ciest po rozkopávkach?**

- Obec to nebude stáť žiadne finančné prostriedky. V žiadosti o NFP sú požadované prostriedky v nasledovnom rozsahu. Celkové výdavky projektu vo výške 13 880 941 €, celkové oprávnené výdavky 11 583 610 €, celkové neoprávnené výdavky 2 297 330 €, požadovaná výška nenávratného finančného príspevku 10 792 449 €, intenzita pomoci 93,17 %, zdroje žiadateľa (LVS) celkom 791 160 €. V projekte je zahrnuté aj asfaltovanie komunikácií v súlade so schválenými pravidlami EÚ a projektovej dokumentácie.

• **Pri stavbe takého rozsahu ako je kanalizácia sa musíme pripraviť najmä na dopravné obmedzenia z dôvodu rozkopávok ciest. Aké iné obmedzenia nás ešte čakajú?**

- Obmedzenia z hľadiska dopravy

sú nutné, dedina sa rozkope. Bohužiaľ, každý musí strpieť určité obmedzenia, ale robí sa to predovšetkým pre dobro občanov. Samozrejme, to, čo „zničíme“, uvedieme aj do pôvodného stavu. Avšak, kto niečo robí, môže aj niečo pokaziť. Nevylučujem, že sa môže pretrhnúť nejaké vodovodné potrubie, môže dôjsť k poškodeniu elektrického vedenia, stať sa môže čokoľvek. Ale na tieto veci sme pripravení a budeme to operatívne riešiť. Pokiaľ by mala byť obmedzená napríklad dodávka vody, zabezpečíme náhradné zásobovanie. Pokiaľ sa to bude týkať elektrickej energie, máme agregáty, čiže vieme reagovať na takéto situácie, ktoré nastanú.

• **Budú prípojky pre občanov hradené z projektu alebo si ich musí financovať každý sám?**

- Prípojky pre jednotlivé rodinné domy budú hradené z projektu len po hranicu pozemku. Ostatné si obyvatelia musia hradiť z vlastných peňazí. Čo sa týka finančných nákladov, bude to veľmi individuálne, pretože záleží od vzdialenosti, terénu, sklonu a mnohých iných vecí. Prípojka je vlastníkom stavebníka – teda občana. My urobíme odbočenie až po hranicu pozemku, zvyšok si musí občan urobiť sám, či už si to objedná ako službu od našej spoločnosti, alebo iným spôsobom. Chcel by som upozorniť, že tento projekt zahŕňa iba domácnosti, nie podnikateľské subjekty. Podnikatelia, ktorí sa budú chcieť pripojiť, budú znášať náklady na celú prípojku, teda nie len od hranice pozemku.

• **Na niektorých miestach vo Važci existuje kanalizácia staršieho dáta. Použije sa?**

- Nie. V celej obci sa vybuduje nová kanalizácia. Peniaze z fondov totiž nemôžeme použiť na opravu starej kanalizácie. Existujúce prípojky občanov samozrejme budeme prepájať. Bude záležať na rozhodnutí občana, či si ponechá starú prípojku, alebo si urobí novú. To však bude záležať aj na technickom stave jestvujúcich prípojk.

• **Aké možnosti majú občania, ktorí sa nebudú chcieť pripojiť do kanalizácie?**

- Môžu si vybudovať vlastnú čističku, tá však tiež niečo stojí, ani jej prevádzka nie je beznákladová. Treba

(Dokončenie na vedľajšej strane)

sa o ňu starať. Druhá možnosť je mať vlastnú žumpu, ale tá bude musieť byť nepriepustná a plniť určité kritériá. Vývoz a uskladnenie odpadových vôd zo žumpy tiež niečo stojí. Preto pripojenie na kanalizáciu je najjednoduchšie riešenie. Legislatíva umožňuje úradu životného prostredia dotazovať sa, akým spôsobom sa likvidujú žumpy. Kontroly síce momentálne nie sú prísne, ale je len otázkou času, kedy sa v tomto smere zákon sprísni a občania budú musieť dokladovať, ako likvidujú odpadové vody. Kedysi družstevníci vyvážali žumpy bez problémov na poľa, dnes sa každé družstvo snaží mať prívlastok ekologické. Teraz si to nik nedovolí, lebo hrozia vysoké sankcie. Navyše, fekálne znečistenie je to najhoršie, čo môže byť. Dusík sa dostáva do pôdy a následne sa môže dostať i do vodného zdroja. Vyčistenie môže trvať aj rok.

• **Napojením na kanalizáciu budú musieť obyvatelia platiť okrem vodného i stočné. Ovplyvní vybudovanie novej kanalizácie výšku stočného?**

- Cenu vodného a stočného určuje výnosom Úrad pre reguláciu sieťových odvetví a budovanie kanalizácie a čistiarnie odpadových vôd neovplyvní výraznou mierou cenu stočného. Ceny sú momentálne na úrovni 0,9757 € (29,39Sk) za meter kubický spotrebovanej vody a výška stočného je 1,0574 € (31,86Sk) za kubík. (mm)

● Po rokoch absencie akejkoľvek navigácie v obci sa obyvatelia, ale najmä návštevníci a turisti môžu tešiť z maľovanej orientačnej mapy, ktorá od konca mája spestruje centrum obce. Drevený rám na jej osadenie pre obec bezodplatne zhotovil Daniel Šed'o.

Proti vandalizmu majú pomôcť kamery

Zvýšiť bezpečnosť v obci a eliminovať prejavy vandalizmu sa vedenie obce rozhodlo namontovaním monitorovacieho kamerového systému. Do prevádzky bol spustený 24. júna. Aj za krátky čas fungovania sa vďaka nemu už podarilo vyriešiť niekoľko drobných priestupkov najmä za nelegálny vývoz odpadu.

Základné priestory obce sníma 24 hodín denne 6 kamier, ktoré sú napojené na centrálny počítač, kde možno naraz sledovať dianie zo všetkých

monitorovaných miest. Nahrávky systém automaticky archivuje. Podľa slov starostu je monitorovací systém pre obec prospešný a nevylučuje, že v budúcnosti bude počet monitorovaných miest ešte rozšírený.

Víťazom výberového konania na zriadenie monitorovacieho systému sa stala firma Inomanet z Liptovského Hrádku, ktorá ponúkla najlepší pomer kvality a ceny. Obec za kamerový systém zaplatila 9125 € (275 tis. Sk).

(mm)

● Vďaka iniciatíve FZ Stráne sa podarilo opäť obnoviť tradíciu regrútskych spevov dedinou. Mládenci ročníka 1991 aj so starostom a kamarátskou posilou prešli so spevom od obecného úradu k penziónu Violet sprevádzaní hlúčkou nadšených divákov. Foto: M. MATEJKOVÁ

Nový „kukavoz“ obec zatiaľ nekúpi

Vyvážanie komunálneho odpadu bolo v našej obci v poslednom čase doslova lotériou. Smetiarske auto s rokom výroby 1979, ktoré sa hodí skôr na vrakovisko ako na vývoz smetí, bolo častejšie pokazené ako pojazdné. Problémy s jeho prevádzkou potvrdil i vedúci obecného podniku Rastislav Sirotiak. „Sťažnosti občanov na vývoz TKO boli oprávnené, ale čo môžeme očakávať od vozidla, ktoré je tak staré, že bol veľký problém zohnať pri poruche náhradné diely. S ohľadom na jeho stav už malo byť minimálne 8 rokov vyradené z prevádzky. V posledných rokoch sme boli jediná obec v okrese, ktorá ešte vyvážala TKO s takýmto typom vozidla.“

Poslanci sa preto ešte za bývalého starostu (L. Kleina) zaoberali myšlienkou na kúpu nového vozidla na vývoz TKO. Keďže v obecnom rozpočte nie je dostatok finančných prostriedkov na investíciu vo výške zhruba 170 tis. €, pôvodne si obec mala zobrať na kúpu „kukavozu“ úver. Zastupitelia momentálne od tejto alternatívy upustili.

Podľa vyjadrenia starostu obce by mala byť takáto investícia dobre premyslená. „Mať auto za 5 miliónov korún a použiť ho raz do týždňa je prepych, ktorý si momentálne nemôžeme dovoliť, pretože by sme obec zbytočne zadĺžili. Počkáme do jesene, kedy by mali byť vyhlásené výzvy na predkladanie projektov na likvidáciu odpadu. Cez projekt by sme si kúpu kukavozu mohli dovoliť, pretože z vlastných peňazí musíme zafinancovať len niekoľko percent jeho hodnoty. V budúcnosti by sa situácia mohla zmeniť vybudovaním Seniorcity, ktorým by sme mohli po-

núknuť vyvážanie odpadu. Tým by sa vozidlo lepšie využilo a aj investícia doň by sa rýchlejšie vrátila,“ uviedol Rastislav Profant.

Momentálne vývoz odpadu z našej obce zabezpečujú Verejnoprospešné služby obce Východná. Podľa analýzy nákladovosti je táto služba pre obec finančne výhodnejšia ako vývoz vo vlastnej réžii. Za prvý polrok 2008, kedy odpad vyvážalo obecné auto, sa náklady za vývoz a uskladnenie odpadu vyšplhali v prepočte na sumu 28 678 €. Za prvý polrok 2009 sme za vývoz odpadu v réžii VPS Východná a uskladnenie odpadu zaplatili 23 254 €. „Z analýzy je jasné, že je pre nás výhodnejšie objednať si túto službu. Šetríme tak náklady na mzdy pre vodiča a obsluhu, na pohonné hmoty, na poistenie vozidla. Navyše, za pravidelný vývoz nám obec Východná poskytuje zľavu,“ dodal starosta. Na

poplatkoch za TKO obec ročne vyberie zhruba 12 450 €, vývoz a likvidácia odpadu stojí 35 000 € ročne. Cenu za vývoz výrazne ovplyvňuje aj množstvo odpadu, pretože na skládke sa cena za uskladnenie odpadu odvíja od jeho množstva. Starosta preto zdôraznil, že je nevyhnutné separovať a tým šetriť nielen financie, ale aj životné prostredie. „Je veľmi dôležité, aby sa ľudia naučili šetriť aj takýmto spôsobom. Myslím si, že podmienky na separovanie v obci sú dobré, rozšírili sme počet kontajnerov na jednotlivé komodity. V obci fungujú aj zberne kovového odpadu, takže ani s takýmto odpadom by nemal byť problém. V najbližších týždňoch zorganizujeme aj zber veľkoobjemového i nebezpečného odpadu.“ Starosta zároveň prisľúbil, že obec zabezpečí častejší vývoz kontajnerov na separovaný zber a v prípade požiadaviek od občanov zváži i ďalšie zvýšenie ich počtu.

Veľkým problémom v súvislosti s odpadom je vytváranie nelegálnych skládok v okolí dediny. Keďže kataster obce sa nachádza v ochrannom pásme dvoch národných parkov, za znečisťovanie prírody nám hrozia prísne sankcie. Okrem pokuty musí obec znášať aj náklady na likvidáciu skládok. Na nezodpovednosť, aroganciu, či hlúposť niektorých jednotlivcov tak doplácajú všetci občania tým, že z rozpočtu sa zbytočne odčerpávajú financie, ktoré by mohli byť využité rozumnejším spôsobom. **Michaela MATEJKOVÁ**

Život medzi odpadkami

Foto: Michaela Matejková, Adriana Ilavská

Zamyslime sa...

Je až zarážajúce, koľko divokých skládok sme pri prechádzke obcou a jej okolím našli. Potok plný plastových či sklenených fliaš, igelitu, dokonca pneumatík. Zákutia zasypané stavebným odpadom, nehovoriac o tom, čo všetko sa nájde v priekopách popri ceste. Niekomu sa zrejme nelení odviesť nepotrebné veci kdesi do lesa, ale na to, aby ich vytriedil a odniesol trebárs k nádobám na separovaný zber, ktoré sú pri každom obchode, asi energiu nemá. Kde je chyba? Radi si zanáďavame na starostu, poslancov, „tých zlých“ ľudí, doba tiež nie je najlepšia. Výsledok je však stále rovnaký: všade je bordel. Slová sú asi už zbytočné. Pozrite si fotky. Toto je realita. Bijeme sa do prs, aká je naša obec zaujímavá, historicky i folklórne. To je pravda. Ale takúto vďaka si od nás určite nezaslúži.

(mm)

❖ Naša anketa ❖ Naša anketa ❖ Naša anketa ❖

Denno-denne stretávame v našej obci turistov. Čo si myslia o Važci môžeme len hádať, preto sme sa niekoľkých opýtali na ich názor. Aký dojem na vás urobil Važec?

• **Peter, animátor v detskom tábore:**

- My chodíme na Važec pravidelnejšie, na také tábory, celkom to tu poznáme a plánujeme sa zase vrátiť. Páči sa nám tu, je tu pekná príroda. Aj so susedmi máme dobré vzťahy, takže sa nám počas nášho pobytu dobre býva.

• **Stanislav:**

- Je to pekná obec, krásne prostredie. Páčia sa nám v jej okolí hlavne hory.

• **Kristína:**

- Je tu veľmi pekne, máte krásne hory. Negatívum je, že v okolí ciest, respektíve všade sa nachádza veľa odpadkov. Inak sa mi tu všetko páči.

• **Turistka so synom:**

- Máte tu tu pekné, akurát cesta bola hrozná. Tešíme sa na jaskyňu a na medveďa, je dobré, že to tu máte takto sprístupnené.

• **Tomáš:**

- Obec spája to tradičné s novším. Je tu pekne sprístupnená jaskyňa, taká klasická slovenská.

Zo života poľovníckeho združenia

Važeckí poľovníci ani tohto roku nezahŕňajú a aktívne si plnia nielen svoje povinnosti, ale angažujú sa aj pri príprave rôznych obecných podujatí.

Najprv si v jarných mesiacoch odkrútili brigády, ktoré každoročne odpracujú pre urbár a poľnohospodárske družstvo. Tohto roku uhadzovali pre urbár haluzinu v lokalite Surovec na ploche 3,4 hektára (foto 1). Družstevníkom pomáhali pri zbere skál v lokalitách Hore Váhy a Petrovská.

Tohto roku sa členovia PZ Kriváň pustili i do obnovy poľovníckej chaty na Slamenej. Cez víkendy a v čase voľna chlapi pracujú na jej oprave a zútulnení. (foto 2)

Poľovníci nenechávajú bokom ani kultúrne vyžitie a pri príležitosti významných obecných slávností – spomienka na J. Hálu a Otváranie studničiek – pripravili pre širokú verejnosť pôsobivú výstavu trofejí. (foto 3).

Svojou troškou poľovníci prispeli i pri organizácii koncertu skupiny Drišlak. (mm)

Foto: Michaela Matejková,
archív D. Šeďu

OZNAM

V snahe vyjsť v ústrety čitateľom sa výpožičná doba v knižnici od septembra skúšobne rozšíri o nedeľňajšie popoludnia a to každú prvú nedeľu v mesiaci (6. 9., 4. 10., 1. 11., 6. 12.) v čase od 14.00 do 16.00 h

Anketa bez výsledku

V minulom vydaní Važeckých novín sme uverejnili anketový lístok, na ktorom mohli občania zhodnotiť pozitíva či negatíva jednotlivých oblastí života v obci. V tomto čísle sme mali zverejniť výsledky ankety. Bohužiaľ, za tri mesiace sme sa dočkali len jediného vyplneného lístka, ktorý nemôžeme považovať za reprezentatívnu vzorku.

Blahoželáme jubilantom!

*Na ceste žitia dni sťa metre
a roky ako míle zasa,
tak letia v divom, bujnom vetre,
že človek ani nenazdá sa.
Len keď sa zavše v svojej púti
na prešlé roky naspäť díva,
do duše sa mu naraz vnúti
myslienka vzácna, trochu clivá.
Ako to rýchlo preletelo
nad vašou hlavou nebadane,
jarčeky vrások zdočia čelo,
strieborný sniežik krásli stráne
a zrakom duše pátrate v diali,
spomienky sa roja v mysli,
tie, čo radosť prinášali
i tie, čo smútok v dušu vtisli.
Nejedna chvíľa v prešlom žiti
ťažila ju ako jarmo,
no srdce hreje to, keď cíti,
že tie roky nežili ste darmo.*

Spomíname na smutné výročie tragédie

Dňa 17. júla uplynulo 78 rokov od jednej z najväčších tragédií, ktorá postihla našu obec. Spomienky na ničivý požiar, ktorý spustošil takmer celú dedinu, dodnes rezonujú v myšliach jej obyvateľov.

„Prst boží, či ruka diabla zmietla podtatranskú dedinu! Tú rozprávku o Važci v srdci si musím uložiť, niet miesta, kde by som ju pochoval. Čo krásy tu zhorelo pod šindľovými striebornými strechami, čo poézie uletelo s červenými plameňmi. Umrelo tu moje potešenie.“ Aj takýmito slovami opísal katastrofu maliar Jan Hála.

Bol piatok, 17. júl 1931. V ten deň Važec padol na koliená. Popolom ľahla takmer celá dedina. Horieť začalo najprv ráno, oheň sa však podarilo uhasiť. Napoludnie začalo horieť opäť, súčasne na štyroch-piatich miestach. Ľudia boli v osudných chvíľach na senách, v dedine zostali len starci a deti. Požiar sa šírila úžasnou rýchlosťou. Od strechy ku streche so suchými šindľami bežali

iskry. Za necelú hodinu bola celá obec v plameňoch. Na pomoc prišli hasiči z okolitých dedín, húfom pribehli ľudia z lúk, no veľa toho nezachránili. Chlapi pochytali deti a kladli ich do Váhu.

Za necelých 6 hodín zostalo bez strechy nad hlavou okolo 2000 ľudí, zhorelo 461 domov, fara, škola, poštový, obecný i notársky úrad, hospodárske budovy, nástroje, kroje.

Zhoreli ošipané, sliepky, mačky, psy, včely, v bezpečí boli len kravy a ovce na pastve. Uchránených zostalo len niečo vyše 40 domov, humná na južnej strane, evanjelický a katolícky kostol, kde ľudia nachádzali útočisko, a cintorín, ktorého vráta tiež začal olizovať plameň.

Pri požiaru zhorelo štvorročné dievčatko, ďalšie zomrelo na následky požiaru. Záhadný a doteraz nepreskúmaný je pôvod požiaru, špekulovalo sa i o podpaľáčstve. Ľudia sa natrápili, narobili, kým postavili nové domy. Boli to ťažké časy, preťažké roky, no u Važ-

čanov sa opäť prehĺbila viera v seba. Pieseň pri lúčnych i poľných prácach opäť znela, i keď o čosi smutnejšie. Boli to roky ubolené, ale aj roky vzopätia. Važčania si vtedy ako prví z okolitých obcí svojpomocne vystavili vodovod, upravili cesty, začali s elektrizáciou. Za jediný rok postavili školu, opravovali domy, stavali nové, riadili domácnosť, obrábali polia a popri tom ešte aj robili, najmä na štreke. Všetko v úpornej snahe vrátiť dych dedine. Za zničenou krásou smútil i Jan Hála. „Važec, starý šumný Važec, ktorý ma inšpiroval k práci, zhorel. Zostali len spomienky a tá zvláštna vôňa v priestore času, ktorú po sebe zanechávajú ľudia a veci, ktoré sú nám drahé. Zostal tu však važecký ľud, ten nezhořel. Zostalo kúzlo hôr a voňavý čistý vzduch, neprestala znieť pieseň ani v novom Važci.“

(z publikácií J. Hála: Pod Tatrami,
Michal Hyben: Važec – Dúchanie
do našej pahreby,
spracovala M. Matejková)

Na zalesňovanie získali peniaze z eurofondov

Jarné mesiace znamenajú pre lesníkov každoročné starosti so zalesňovaním. Koloťoch žňania sadeníc, výsadby i následnej ochrany malých stromčekov si opäť odkrútili i miestni urbárnici.

Povinnosť zalesňovať vyplýva urbáru zo zákona. Celkovo musia zalesniť okolo 330 hektárov holín, ktoré vznikli po vetrovej a kôrovcovej kalamite. Keďže naraz sa všetko vysadiť nedá, urbárnici majú na zalesňovanie vypracovaný harmonogram do roku 2010, podľa ktorého je na zalesňovanie, uhadzovanie haluziny, vyžínanie a ochranu porastov proti zveri potrebných vyše 265 tisíc €. Urbár sa prostredníctvom Pôdohospodárskej platobnej agentúry uchádzal o nenávratný finančný príspevok na tento účel ešte v roku 2008. V máji tohto roku dostali pozitívnu odpoveď.

V tomto roku má urbár v pláne zalesniť 68 hektárov v lokalite Háje a 3 hektáre v lokalite Ništoková. Zalesňovanie je rozdelené na dve obdobia – jarné a jesenné. „Staré plochy po kalamite z roku 2004 budú definitívne zalesnené v jeseni. Potom už nebudeme mať staré holiny a budeme zalesňovať plochy, ktoré vzniknú po ťažbe, napríklad z titulu kôrovca alebo ďalšieho vetra, lebo najbližších osem rokov umýselne nesmieme ťažiť nič,“ uviedol odborný lesný hospodár František Mižda.

V lokalite Háje majú urbárnici podľa plánu zasadiť takmer 167 000 kusov sadeníc, v Ništokovej okolo 10 000 kusov. Druhovú skladbu sadeníc vychádza z rámcových smerníc podľa lesného hospodárskeho plánu, ktorý už

nepripúšťa smrekovú monokultúru. „V rámci druhej diverzifikácie musíme do porastov vniesť aj iné dreviny, nielen ihličnaté, ale aj listnaté. Smrek síce prevláda, ale vysádzame aj jedľu, borovicu, smrekovec, buk, javor a vo vysokotatranskej časti aj limbu,“ spresnil F. Mižda.

Výsadbou sa však práca na zalesňovaní nekončí. Všetky vysadené plochy sa musia následne ochraňovať, aby sa ujalo čo najviac stromčekov. Podľa F. Miždu na uجاتosť sadeníc má veľký vplyv aj počasie a kvalita výsadby. „Kvalitu výsadby priebežne kontrolujeme, tam by problém nemal byť. Horšie je to s počasím. Tohto roku bolo z jari sucho, počítame s vyšším percentom nezdaru. Nikdy sa síce neuvažuje so 100-percentnou uجاتosťou, ale ak toto číslo klesne pod 90 %, je nutné zalesňovanie pomiestne opakovať.“

Obnova lesa je záležitosť náročná nielen finančne. Zvlášť v tomto období, ktoré pre tatranské lesy nie je vôbec priaznivé. Kým malé stromčeky vyrastú, potrvá to niekoľko desiatok rokov a napriek snahám lesníkov o obnovu

● Zalesňovať pre urbár chodia aj ženy v Važci. Jedna pracovníčka zasadí denne priemerne 125 stromčekov.

lesa, im ten mizne pred očami raketovou rýchlosťou. Vo vážeckom urbáre je situácia kritickejšia vo vysokotatranskej strane. „Podľa reálnych predpovedí, v priebehu troch – štyroch sezón tam staré lesy nebudú. Kalamitné holiny sa už teraz činnosťou podkôrneho hmyzu spájajú do súvislých celkov. Sú lokality, kde už prakticky nie sú zelené stromy, napríklad Rakytovec, Pavlová alebo Surovec,“ zhodnotil F. Mižda.

Lokalita Ništoková je na tom podľa slov lesného hospodára Milana Kováča o niečo lepšie. „Tiež sú tam porasty, ktoré pomaly odchádzajú, ako je Brezový jarok a Brežňanová, lebo sú prestárle a neprístupné. Ináč sú lesy v dobrom stave, najmä preto, že drevinová skladba je tu iná. Nie sú tu len smrekové monokultúry, ale aj veľa borovíc, buky, jedle. Južné expozície sú náchylné presychať a objavuje sa aj hmyz, ktorý prelietava z veľkých kalamitných plôch zo štátnych lesov z Čierneho Váhu, ale zatiaľ to máme pod kontrolou.“ (mm)

Zaujímalo vás...

Príspevok z internetovej stránky obce - odpovedá starosta R. Profant

• **Prečo pri dnešnej nezamestnanosti, kedy máme dostatok voľných vzdelaných ľudí pracuje na úrade dôchodkyňa?**

Situácia je taká, že momentálne obec rieši závažné veci, ako napríklad územný plán a v rámci neho určovanie plôch na individuálnu výstavbu, roepku, legalizáciu chatovej osady Pod kopou. V tejto súvislosti je potrebné, aby na úrade bol človek, ktorý sa dobre vyzná v problematike a pozná konkrétne problémy, chotár, vzťahy, obmedzenia. Dotyčná zamestnankyňa roky pracovala s touto agendou, takže má prehľad. Nehovorím, že jej nástupca by to neboládol, ale určite by potreboval určitý čas na to, aby sa zaučil. Určite uvažujeme o zmene, ale v tejto chvíli je pre nás dôležité úspešne dokončiť spomínané úlohy. Odhadujem, že to potrvá ešte niekoľko mesiacov.

Čo na to zákon?

Podľa zákonníka práce dovŕšenie dôchodkového veku nie je dôvodom na ukončenie pracovného pomeru. Pracovný pomer je možné ukončiť dohodou zamestnanca a zamestnávateľa alebo výpoveďou. Zamestnávateľ musí vo výpovedi uviesť aj dôvod, zamestnanec môže dať výpoveď aj bez udania dôvodu.

Malí folklóristi

Detský folklórny súbor Podkriváňček, ktorý pracuje pri tunajšej základnej škole, už 5 rokov otvára brány našej važeckej kultúry deťom, ktoré s nadšením prijímajú krásu a hodnoty zdedené po našich predkoch. Svoju prácu prezentujeme na našej škole, obecných podujatiach, ale aj v rámci okresu. Ocenením našej práce bolo pre nás prezentovanie sa na regionálnej súťažnej prehliadke detských folklórnych súborov Pri prameňoch krásy, ktorú usporiadalo Liptovské kultúrne stredisko v L. Mikuláši 22. apríla. Účinkovanie na tejto prehliadke nás obohatilo o nové skúsenosti, priateľstvá, ale hlavne o spoločnú radosť zo spevu, tanca a získania krásnych zážitkov. **Mgr. J. ŠULEKOVÁ,**
vedúca súboru

Zdania v základnej škole

Beseda s hokejistom

Dňa 26. júna sa v našej základnej škole uskutočnila beseda s reprezentantom v ľadovom hokeji Jergušom Bačom, rodákom z L. Mikuláša, ktorý v reprezentácii odohral 132 zápasov. V súčasnosti pôsobí ako tréner hokejistov. Beseda s ním bola veľmi zaujímavá, deťom odpovedal na množstvo zvedavých otázok. Strávili sme s ním príjemné chvíle a zostal v nás nezabudnuteľný zážitok. Besedu pripravil učiteľ Martin Pohlod.

Úspešné literátky

Dňa 29. 5. sa štvorčlenné družstvo

dievčat – V. Kšenzakovičová (9. tr.), Z. Užiková (8. tr.), D. Michalková (8. tr.), V. Čupková (7. tr.) – zúčastnilo 4. ročníka literárnej súťaže vidieckych škôl okresu L. Mikuláš „Stretnutie s literatúrou – pocta Milanovi Rúfusovi“. Dievčatá sa na súťaž pripravili veľmi zodpovedne a obsadili vynikajúce prvé miesto. Dievčatá na súťaž pripravila p. uč. Šándorová. (žš)

Deti súťažili v prírode

Na našej škole pracuje desať záujmových krúžkov. Všetci vedúci obetavo a s nadšením vedú deti v mimoškolskej činnosti. Vedenie našej školy ich prácu podporuje a je vždy nápomocné pri

● Na stanovišti pri p. Halčinovej si deti overili svoje vedomosti z poskytovania prvej pomoci.

Foto: Jana ŠULEKOVÁ

riešení problémov. Miestny odbor Slovenského červeného kríža (MO SČK) si v rámci spolupráce s našou školou zaradil do plánu práce aj aktivity s deťmi. Táto spolupráca vyvrcholila na konci školského roka, keď Červený kríž pripravil súťažno-športový deň v prírode. Vedúci krúžkov zhodnotili svoju celoročnú činnosť a vybrali deti, ktoré aktívne reprezentovali našu školu na rôznych kvízoch, súťažiach a podujatiach.

Tak sme sa 17. júna stretli a vyrazili do prírody. Predsedníčka Miestneho odboru Slovenského červeného kríža Anna Lučanská všetkým privítala a popriala veľa úspechov. Deti sa rozdelili do družstiev a začalo sa súťažiť. Každý vedúci krúžku si pripravil stanovište s rôznymi úlohami, ktorým prešli všetky družstvá a zbierali body. Deti sa museli popasovať s vedomostnými otázkami z oblasti športu, važeckej kultúry, zdravotníctva, prírody a takisto museli zvládnuť praktické úlohy v podobe prekážkového behu, skoku a podobne.

Všetci boli na konci odmenení cenami, ktoré venoval ČK. Poďakovanie patrí aj miestnemu PD, ktoré pre všetkých sponzorsky navarilo chutný guláš. Prežili sme krásne dopoludnie a všetci sme odchádzali spokojní. Ďakujeme všetkým, ktorí sa akýmkoľvek spôsobom podieľali na priebehu tohto krásneho dopoludnia. (jš)

Rekapitulácia školského roka 2008/2009

Počet tried:	11, z toho 2 špeciálne
Žiakov spolu:	191 – 1. stupeň 95, 2. stupeň 96
Prospelo:	188 žiakov – 1. st. 94, 2. st. 94
Neprospelo:	3 žiaci – 1. st. jeden žiak, 2. st. dvaja žiaci
Prospelo s vyznamenaním:	80 žiakov – 1. st. 41, 2. st. 39
Prospelo veľmi dobre:	30 žiakov – 1. st. 10, 2. st. 20
Znížené známky zo správania:	13 žiakov – 1. st. 0, 2. st. 13 (na 2. stupeň 5 žiakov, na 3. stupeň 7 žiakov, na 4. stupeň jeden žiak)
Pochvaly za výborný prospech, slušné správanie, za reprezentáciu školy a prácu v krúžkoch:	73 žiakov – 1. st. 32, 2. st. 41

Spomienka na Jana Hálu

„Bol to NÁŠ maliar,“ s hrdosťou spomínajú Važčania na muža, ktorý daroval ich obci to najcennejšie čo mal. Svoje srdce. Svoju dušu. Zaľúbil sa do tohto kraja pod Tatrami tak veľmi, že tu prežil polovicu svojho života. S vďakou vnímal krásu, ktorá ho tu obklopovala a štetcom ju zvečňoval do obrazov.

Jan Hál sa narodil 19. januára 1890 v Blatnej ako druhé zo šiestich detí pekárskeho majstra. Už v detských rokoch prejavoval mimoriadny záujem o národnú históriu, literatúru i výtvarné umenie. Talentovaného chlapca posielal otec po skončení obecnej školy na gymnázium do Českých Budějovic. Po maturite odišiel do Prahy, kde vyštudoval Akadémiu výtvarných umení. Ako maliar začal tvoriť medzi baníkmi v severočeskom uhoľnom revíre. No bez zrieknutia sa toho, čo mu vstúpila do duše jeho matka, čo mu dal rodný kraj, dychtivo vpíjal očami i srdcom aj slovenskú prírodu, slovenský ľud a jeho tradície.

Hál ako maliar, ale tiež ako človek a filozof hľadal východiská svojej tvorby v tradíciách českého a slovenského ľudu. Každoročne robil cesty po vidieku, na ktorom nachádzal typy zodpovedajúce jeho predstavám o hrdom a slobodnom človeku. Osudovým stretnutím pre maliara bola cesta na Slovensko v júli roku 1923, kedy navštívil prvýkrát Važec. Učarovala mu nielen krajina, ale najmä ľud a spôsob jeho života. Našiel tu ľudí, ktorí žili v jednote a úcte s okolitou prírodou.

„Bolo to 1. augusta 1923, v krásny slnečný deň, keď som prišiel do Važca. Plný nádejí i obáv zároveň, ponáhlal som sa zo stanice k dedine. Spoly s radosťou a spoly s nedôverou, pozeral som na jej dve biele veže, ktoré akoby strážili stádo malých dreveničiek a stodôl. Od okamihu, keď som prešiel drevenou lávkou cez Váh, keď som vstúpil do dediny, všetky obavy ako hmla sa rozplynuli. Nevedel som, čo mám skôr vnímať, či tie milé dreveničky s maľovanými okienkami, či mládencov v širokých klobúkoch, či urastené dievčence v rukávcoch. Môj sen – nájsť rýdzich Slovanov, ktorí neodložili ešte svoju svojráznu kultúru – sa splnil!“

Hál si od prvého stretnutia uvedomil, že má jedinečnú príležitosť umelecky zachytiť život a prácu ľudí, kde platia prazákony väzieb človeka a prírody i úcta k tradíciám. Prvý dojem ho natoľko uchvátil, že sa hneď v auguste vrátil a rozhodol sa nejaký čas tu maľovať. Zostal tu po celý svoj život. V malebnom prostredí podtatranskej dediny, v každodennom súžití delil sa maliar so všetkými obyvateľmi Važca o chvíle radosti i starostí.

J. Hál bol predovšetkým maliar. Svojimi olejmi, akvareľmi a kresbami vydal jedinečné svedectvo o dovtedy málo známej dedine – Važci, o jeho ľuďoch, živote a práci, zarámovanej do tatranskej prírody. Hálovou zásluhou sa Važec stal pojmom, vstúpil do vedomia širokého okruhu verejnosti. Lebo úlohou umelca je objavovať neobjavené, vidieť utajené a slúžiť hodnotám, ktoré robia život bohatším, plnším a krajším. Do takých šľachetných služieb dal svoj štetec Jan Hál.

No nebol len vynikajúcim majstrom maľby. Po práci za stojanom si často sadol k písaciemu stolu, aby dopovedal to, čo sa nedá vyjadriť farbou alebo čiarou. Plodom tohto úsilia boli desiatky fejtó-

nov, poviedok. Ilustroval ich vlastnými kresbami a uverejňoval v slovenských časopisoch, ale aj českých novinách.

Počas druhej svetovej vojny byrokratický aparát slovenského štátu donútil maliara vystahovať sa späť do Blatnej, žijúcej v tom čase v tiesnivých podmienkach protektorátu. Ale Hálovo dielo bolo silnejšie ako administratívne poriadky a na početné žiadosti obyvateľov Važca sa maliar mohol vrátiť na Slovensko. Okamžite sa pripojil k antifašistickému hnutiu a aktívne sa zúčastnil i SNP. Oslobodenie vlasti pre Hálu znamená prijatie ďalších povinností a úloh súvisiacich s kultúrnym rozvojom Liptova i Slovenska. Zúčastňuje sa pravidelne na výstavách, stáva sa čestným predsedom prípravného výboru pre založenie Galérie P. M. Bohúňa v L. Mikuláši. Intenzívne spolupracuje so Slovenským vydavateľstvom krásnej literatúry a pripravuje sa na ilustrovanie kníh. Ale zákerná choroba nedovolí realizovať všetko to, čomu sa tešil a žil. Jan Hál zomiera 17. mája 1959 vo Važci, v dedine, ktorej venoval celé svoje srdce i všetky ľudské i umelecké ideály.

(Podľa knihy „Jan Hál“ spracovala M. MATEJKOVÁ)

Važec nebol pre maliarov neznámou témou. Mnohí českí a slovenskí maliari (F. Havránek, J. Augusta, G. Malý, M. Benka) tu veľmi radi chodili maľovať. Nik však nevytvoril také mnohostranné a syntetické diela zachytávajúce nielen krásu prírody, ľudovej architektúry, krojov, ale tiež životnej filozofie, hrdosti, boja o každodenný chlieb, ako to urobil Jan Hál.

Važtania na svojho maliara nezabúdajú

17. mája uplynulo už 50 rokov od smrti maliara Jana Hálu. Obec neopomenula toto významné výročie a 30. mája sme si jeho život a dielo pripomenuli v unikátnom umeleckom pásme „Maľované žitie“, ktoré zostavil a režíroval MUDr. Michal Kapasný.

Zástupcovia obce a hostia z Blatnej, maliarovho rodiska, vzdali majstrovi Hálovi úctu i pietnym aktom položenia venca k pamätnej tabuli na budove miestnej galérie. Zároveň v Hálovej drevenici otvorili výstavu zobrazujúcu spôsob výroby a spracovania ľanu vo Važci a dobové zariadenie važeckej drevenice pred vyhorením. Výstava sa mohla zrealizovať vďaka ochote ľudí, ktorí zapožičali kroje, výšivky, koberce, náradie a iné poklady dýchajúce minulosťou. Foto: **Adriana ILAVSKÁ**

JAN HÁLA V SPOMIENKACH

„Ešte som chodila do školy, ešte bol starý Važec, keď ma Hála prvýkrát maľoval. U Sendeka v drevenici to bolo. Potom ma maľoval ešte hodne razy. V obruse zakrútenú s bielymi važeckými kapcami s podkovičkami, potom ako priadku, v ateliéri ako mladuchu

● Sprava: starosta Važca Rastislav Profant, starosta Blatnej Jozef Hospergr, poslankyňa mestského zastupiteľstva v Blatnej Blanka Malinová, riaditeľka školy z Blatnej J. Karliková, riaditeľka ZŠ Važec Agata Ilavská, manželka starostu Važca Ivana Profantová.

a potom aj von. Sama neviem, prečo si ma vybral. Ale obraz nemám ani jeden, iba obal z knihy mám zarámovaný. Lebo on obrazy predával, bolo to jeho živobytie, nemohol každému rozdávať, veď maľoval hodne ľudí v dedine. Páčili sa mi tie obrazy, akoby nie. Ale nebolo to ľahké tak dlho sedieť a ani sa nepohnúť. A keby sedieť, ale väčšinou stáť. Ako mladuchu ma tri dni maľoval a vtedy mi dal sto korún, to bolo hodne peňazí pre mňa.“

**Anna Michalková,
rod. Ivanová**

„Hála bol výnimočný človek. Veľmi dobre sa znášan s občanmi, pomáhal im, podporoval chudobných. Rád a často chodil na pole, k robotám, rozložil si svoj stojan a maľoval.

Roboty i važecké zvyky, všetko to podával na plátno. Bol spravodlivý, čestný, rád pomáhal biednym ľuďom, robil pre nich aj všelijaké zbierky. Bol aj štedrý a keď mu niekto pomohol, on mu to trojnásobne odplatil. Keď maľoval deti, vždy im dal cukríky alebo čokoládku, dospelým aj korunky. Pamätám si, že často k nám chodieval, aj na sviatky alebo len tak. Mali sme kone a voz, tak naši mu pomáhali voziť uhlie, zemiaky a čo bolo treba. Pamätám si, ako ma raz maľoval, keď som bránila s kobyľou a popri mne bolo hača (žriebä). On mal z toho radosť a ten obraz bol dlho na Hviezdoslavovom námestí v Bratislave vyvesený. Umrel akurát na Ducha, Omilienci išli hore Vernárom od kostola. Bývali sme vtedy oproti terajšej pošte. Keď hlásnik s bubnom ohlásil smutnú správu, že Hála odišiel do večnosti, bežala som cez školský dvor zastaviť Omiliencov, aby nespievali. Potom už len potichu šli. Na poslednej ceste ho viezli naše kone až do Mikuláša. Mali sme čierne kone aj koč. V smútočnom sprievode bolo hodne, hodne ľudí, čo sa prišli s Háloom naposledy rozlúčiť.

Zuzana Brezinová, rod. Lučanská
Spracovala: (mm)

● Výstavu v Hálovej drevenici prestrihnutím pásky slávnostne otvoril starosta Blatnej Jozef Hospergr (vľavo).

Musíme si pomáhať

NAPÍSALI NÁM...

Sú veľké horúčavy, vychádzate z obchodu, je vám zle už pri pomyslení na dlhú cestu domov, v jednej ruke nákupná taška, v druhej kabelka, pred sebou tlačíte kočík a v tom vám ešte aj zazvoní telefón. To ho máte zdvihnúť nohou? Keď sa zrazu ozve: „Môžeme vám pomôcť?“ z úst skupiny mladých ľudí. Zoberú vám nákupnú tašku, tlačia kočík a odprevádzajú vás až domov. Pekná predstava, no v posledných dňoch sa stala realitou. Nejednen obyvateľ Važca sa stretol s takouto nezištnou pomocou od detí z diecézneho centra. Mnohých určite prekvapuje, kde sa v dnešnej „skazenej“ mládeži nabrala lojalnosť a humánnosť. Ja sa vyberám do diecézneho centra zistiť to.

Po príchode ma potešila veľmi príjemná atmosféra, ktorá v centre panovala a hlavne veľká ochota poskytnúť informácie. Zistila som, že dobré skutky vykonávané mladými ľuďmi v obci, boli súčasťou ich 10-dňového pobytu Duchovnej obnovy, ktorý je vykonávaný pod záštitou Diecéznej animátorskej školy, ale viac o tom povie kompetentný, Bc. Jozef Benyak.

„Duchovné cvičenia s názvom „Leto tvorivosti“ boli určené pre mladých od 14 do 17 rokov, prevažne pochádzajúcich z Kežmarku, ale i Plavnice, Štrby, Krížovej Vsi, Strážok a Spišskej Belej. Každé ráno začínali mladí deň rannou modlitbou, raňajkami a potom pokračovali krátkou prednáškou na vybranú tému a osobnou modlitbou. Všetci účastníci boli rozdelení do skupiniek po 5 až 6 členov, v ktorých sa spoločne zdieľali o téme určenej na deň, rozprávali sa a spoznávali aj pri upratovaní či obsluhovaní pri obede. Po obedňajšej prestávke sme voľný čas vyplnili nejakou hrou a pokračovali sme workshopmi, čo sú činnosti zamerané na rozvoj určitej oblasti napríklad tancia, spevu. Následne sme sa zúčastnili na svätej omši a po večeri sme sa zabávali na pripravených scénkach alebo filme. Každý deň sme zakončili večernou modlitbou. Hlavnou témou celého „Leta tvorivosti“ bola evanjelizácia, ohlasovanie radostnej zvesti, spoznávanie nových ľudí a pomoc ľuďom. Radostnou zvestou sa myslí svedectvo o umučení a zmŕtvychvstaní Ježiša Kris-

ta, ktorý toto všetko podstúpil, aby nám pripravil miesto v nebi. Mladí účastníci sa mali naučiť ohlasovať radostnú zvesť aj v bežnom živote a to svojím vlastným životom. Účastníci dostali v piatok úlohu ísť do dediny, aby pomohli ľuďom v akejkoľvek činnosti. Takto sa mali naučiť osloviť ľudí, prekonať predsudky, spoznať nových ľudí a pomôcť tým, ktorí to potrebujú. Takto si mohli aj prakticky vyskúšať, čo sa počas týždňa naučili, a ako neskôr povedali, mali z toho veľkú radosť, že mohli pomôcť.

Podobné duchovné cvičenia sa konajú v Diecéznom centre voľného času aj počas roka, pre rôzne vekové kategórie od maličkých detí (6 rokov) až po dospelých (40 rokov). Duchovné cvičenia majú rôzne témy a zameranie. “

Nemyslite, že aj nám by stálo za to zamyslieť sa nad tým, že by sme sa cítili lepšie po vykonaní nejakého dobrého skutku? Alebo sme sa už zabudli tešiť zo vzájomnej pomoci? Mali by sme sa tiež naučiť prekonať predsudky a nebať sa podať pomocnú ruku, pretože sme ľudia a musíme si pomáhať.

(coom)

Zneužívanie alkoholických nápojov

V dnešnej dobe čoraz viac mladých ľudí siaha po alkohole. V alkoholickom opojení môžu spôsobiť problémy sebe ako aj svojim rodičom, nehovoriac o nešťastiach a tragédiách, ku ktorým môže dôjsť a ktorých hlavnou príčinou je alkohol. Chceli by sme, aby v našej dedine vyrástla mladá generácia, ktorá sa hrdzo zaradí do spoločnosti, a nie, aby v našej dedine vyrástla „hrstka darebákov“. Všetko však závisí od našich mladých a od usmernenia ich rodičov. Je potrebné, aby sa tieto „deti“ zamysleli nad tým, či im takéto „frajeriny“ stoja za to. Dokazovať si pred rovesníkmi, kto vypije viac, nie je frajerina, ale skôr odsúdenia hodná situácia. A v podstate už aj porušenie zákona. Nuž, lepšie ako udeľovať pokuty by bolo byť hrdí na mladých ľudí, ktorí sami pochopia, že cez alkoholické opojenie cesta k ružovej budúcnosti nevedie.

Zákom č. 214/2009 z 29. apríla 2009 sa zmenil a doplnil zákon o ochrane pred zneužívaním alkoholických nápojov, kde bolo doplnené:

- Osoby maloleté do 15 rokov a mladistvé do 18 rokov nesmú požívať alkoholické nápoje alebo iné návykové látky.

- Osoby maloleté do 15 rokov sa nesmú zdržiavať bez dozoru svojich zákonných zástupcov po 21.00 hod. na verejne prístupných miestach, v ktorých sa podávajú alkoholické nápoje.

- Za porušenie zákazu maloletou osobou môže obec uložiť zákonnému zástupcovi maloletého pokutu do výšky 33 €.

- Za porušenie zákazu mladistvou osobou do 18 rokov uloží jej obec pokarhanie. V odôvodnených prípadoch uloží aj zákaz navštevovať verejne prístupné miesta a miestnosti, v ktorých sa podávajú alkoholické nápoje.

- Riaditeľ školy a ostatní vedúci pedagogickí zamestnanci sú povinní oznámiť obci požitie alkoholického nápoja alebo inej návykovej látky osobou maloletou do 15 rokov alebo mladistvou do 18 rokov.

- Povinnosť oznamovať obci požitie alkoholického nápoja alebo inej návykovej látky osobou maloletou do 15 rokov alebo mladistvou do 18 rokov majú aj zdravotnícke zariadenia, obecná polícia, železničná polícia, polícia

- Každý kto predáva alebo podáva alkoholické nápoje je povinný odoprieť ich predaj alebo podanie osobe, o ktorej má pochybnosť, či spĺňa podmienku veku, kým ju nepreukáže.

- Právnickej osobe alebo fyzickej osobe oprávnenej na podnikanie, ktorá porušila zákaz, obmedzenie alebo povinnosť môže uložiť obec pokutu od 166 do 6 638 €.

- Pokutu možno uložiť do jedného roka odo dňa, keď zákaz, obmedzenie alebo povinnosť boli porušené.

- Výnosy z pokút sú príjmom obce, ktorá ich uložila.

REALITNÁ A PRÁVNA KANCELÁRIA, s.r.o. V A Ž E C

**SPROSTREDKUJE
PREDAJ, NÁKUP, PRENÁJOM NEHNUTEĽNOSTÍ
a
ZABEZPEČUJE KOMPLETNÉ SLUŽBY V OBLASTI
MAJETKOPRÁVNEJ PROBLEMATIKY**

d ďalej zabezpečuje vypracovanie

KÚPNÝCH ZMLÚV**NA STAVBY, AKO SÚ :**

- RODINNÉ DOMY
- CHATY
- HOSPODÁRSKE BUDOVY
- PENZIÓNY
- POĽNOHOSPODÁRSKE OBJEKTY
- ZÁHRADNÉ CHATKY
- OBCHODNÉ A KANCELÁRSKE OBJEKTY
- PRIEMYSELNÉ STAVBY
- INÉ, VYŠŠIE NEPOMENOVANÉ STAVBY

NA POZEMKY, AKO SÚ :

- ZASTAVANÉ PLOCHY A NÁDVORIA
- ZÁHRADY
- ORNÁ PODA
- TRVALÉ TRÁVNE PORASTY
- LESNÉ POZEMKY
- OSTATNÉ PLOCHY
- POZEMKY URBÁRU / SPOLUVLASTNÍCKE PODIELY /

**AKO AJ VYPRACOVANIE ZÁMENNÝCH, NÁJOMNÝCH A ĎALŠÍCH
ZMLÚV V ZMYSLE OBČIANSKÉHO A OBCHODNÉHO ZÁKONNÍKA**

JUDr. Ľubomír LIŠTIAK mobil : 0905 832 147

No.1
AquaPark
Tatralandia
Liptovský Mikuláš

Biggest & Best

Aqua leto
pre Liptákov
...bešššskajte do Tatralandie...
1.7. - 31.8.2009

TORNADO
SVETOVÁ SUPERNOVKA

WESTERN GRATIS

PONDELOK - NEDEĽA
Celodenný vstup AQUA GOLD PAKET

dospelý	10,00 € / 301,26 Sk
dieťa do 140 cm	5,00 € / 150,63 Sk
dieťa nad 140 cm, študent a dôchodca	8,00 € / 241,01 Sk
doplatok za saunový svet	+ 8,50 € / 256,07 Sk

Je potrebné sa preukázať dokladom totožnosti s fotografiou; deti preukazom poisťovne. Deti do 12 rokov majú vstup povolený len v sprievode dospelých osôb. Deti do 15 rokov sa preukazujú preukazom poisťovne. Akcia sa nevztahuje na ostatné položky v cenníku. Akcie nie je možné kombinovať.

Kontakt: 032 61 599
www.tatralandia.sk/region.pdf

Aj Važec hrá hokejbal

Hokejbal je kolektívny šport, verzia hokeja, ktorá sa hrá bez korčúl. Nehrá sa s pukom, ale so špeciálnou loptičkou oranžovej farby. Povrch ihrisk tvorí asfaltový koberec, betón alebo plastový povrch. Ihrisko je lemované plastovými mantinelmi. Tento šport učaroval aj skupine mladých z Važca. Mnohí z vás si ich určite všimli, keď hrali pri školskom areáli či kdekoľvek na uliciach obce. V zime hrajú florbal, čo je šport podobný pozemnému hokeju, v priestoroch školskej telocvične. No ich aktivita nezostala len pri občasných stretnutiach. 11. apríla 2009 odohrali priateľský zápas s tímom Huskies v Podbrezinách.

Napriek tomu, že s tréningom začali len týždeň pred zápasom, potešili výhrou. Iniciátorom zápasu bol Tomáš Bartko, ktorý sa vyjadril, že tento rok sa chystajú rozbehnúť aktívnu sezónu. Počíta sa s ďalšími zápasmi v Podbrezinách. A na záver už len spomeniem tých, čo pre Važec zabezpečili výhru. Členmi tímu boli Tomáš Bartko, Ľubomír Ilavský, Milan Ilavský, Milan Michalko, Ivan Profant, Ján Renko, Denis Rysula a brankár Peter Ilavský. (coom)

Historický úspech hasičov

Dobrovoľný hasičský zbor vo Važci si na svoje konto pripísal doposiaľ najväčší úspech vo svojej súťažnej kariére. Na základe víťazstva na okrskovom kole Previerok pripravenosti, ktoré sa konalo 20. mája vo Východnej a potvrdení víťazstva na okresnom kole (10. júna v L. Hrádku) sa družstvo mužov kvalifikovalo na krajské kolo súťaže do Dolného Hričova (18. júla). Aj keď sa im na krajskej súťaži nedarilo, podľa slov veliteľa Ľubomíra Rysulu je to doposiaľ ich najväčší úspech.

Ženské družstvo takisto vyhralo okrskové kolo Previerok pripravenosti, ale ich postup sa skončil umiestnením na 3. mieste na okresnom kole.

Okrem toho sa hasičom začala i Okresná hasičská liga (OHL). 4. júla v Trstenom ženy skončili prvé a mužom sa nepodaril pokus a skončili až na 12. mieste. 11. júla v Lipt. Ondreji pre zmenu nedokončili pokus ženy, zato muži si vybojovali prvenstvo. 22. augusta o 16:00 hod. môžete prísť našich hasičov povzbudiť na Širokú ulicu, kde sa uskutoční 5. kolo OHL. (red)

ČINNOSŤ

TRAMPSKÉ ZDRUŽENIE

MAJÁK

- podpora, rozvoj a zachovanie pôvodnej trampskej kultúry a dokumentácia histórie trampskeho hnutia
- propagácia a podpora trampingu ako vyjadrenia snahy o spôsob života vychádzajúceho zo symbiózy s prírodou, ktorého dominantnou črtou je kamárstvo
- vytváranie a realizácia vlastných projektov
- organizovanie trampskej stretnutí a táborov pre deti od 3 rokov
- organizovanie podujatí kultúrno-výchovného, vzdelávacieho a športového charakteru, podujatí zameraných na ochranu prírody a životného prostredia

KONTAKT:
TZ Maják
Hlavná 599
032 61 Važec
mobil: 0905 384 537
email: tz.majak@gmail.com

Súrodenci Jakubčovci patria k lyžiarskej špičke

Oboch zlákal lyžovanie ešte keď boli celkom malí. Nielen tak na chvíľu. Naozaj. Neváhajú preň obetovať čas, ktorý iné deti trávia hrami. Ale neriešia to. Veď predsa lyžujú s láskou, nadšením a pre radosť. A trochu aj pre ten úžasný pocit, ktorý sa dá zažiť len na stupienkoch víťazov. Súrodenci Zuzka (*na snímke vľavo*) a Janko (*vpravo*) Jakubčovci.

O Zuzke (9 rokov) sa dá povedať, že vedela skôr lyžovať ako chodiť. Len čo sa ako ročná postavila na lyže, nemala problém so stabilitou a pádmi. Pôsobila, akoby bola s lyžami zrastená. S pretekárskym lyžovaním začala ako dvojročná na Štrbskom Plese, kedy vyhrala svoje prvé preteky. Do šiestich rokov pretekala v kategórii superbaby, kde sa umiestňovala do 6. vyhlasovaného miesta a mnohokrát i na medailových pozíciách. V minulej sezóne sa Zuzka v kategórii mladšie predžiačky umiestnila na celkovom 2. mieste, čo bol mimoriadne pozoruhodný výkon, pretože v tej sezóne mnohé z jednotlivých pretekov vyhrala a pretekala s o rok staršími konkurentkami.

Tohtoročná pretekárska sezóna jej vyšla výborne. Zúčastnila sa na prete-

koch v Zuberci, Kubínskej Holi, Pavčinej Lehote, Malinôm Brde, Čertovici, na Táloch, Donovaloch, Šachtických a v Jasnej. Päťkrát skončila prvá, trikrát druhá a raz štvrtá. Týmto umiestneniami si vyjzdila titul Majsterky Slovenska v zjazdovom lyžovaní v kategórii mladšie predžiačky.

Prvé kroky na lyžiach urobil Janko (14 rokov) na jar 1997 na Donovaloch. Závodne začal lyžovať ako päťročný. Svoje prvé preteky v kategórii superbaby vyhral. Tento úspech bol z dnešného pohľadu rozhodujúci preto, že si vybral lyžovanie za svoj najobľúbenejší šport. Janko dosiahol v doterajšej „kariére“ mnohé pozoruhodné úspechy. Najviac si cení tretie miesto v celkovom poradí v kategórii mladší predžiaci v sezóne 2003/2004 a taktiež tretie miesto v kategórii mladší žiaci v sezóne 2007/2008. V tejto sezóne sa zúčastnil troch medzinárodných pretekov v zahraničí (ČR 8. a 10. miesto, Slovinsko 21. a 24. m., Taliansko 19. a 21. m. spomedzi 80 pretekárov z celého sveta). Aj tohtoročná sezóna sa Jankovi vcelku vydarila. Z dvanástich pretekov sa najlepšie umiestnil na 4. mieste v Jasnej a vo Vrátnej a celkovo skončil na 8. mieste

na Slovensku v kombinácii.

Deti pretekajú v disciplíne obrovský slalom, slalom, skiscoss a super G. Vzhľadom k tréningovým možnostiam chodia deti buď na ranné alebo večerné tréningy. Ranné začínajú okolo siedmej, takže deti vstávajú najmenej 1,5 hodiny pred tréningom a v zime odchádzajú z domu za tmy. Okrem klasických tréningov chodia deti lyžovať aj na voľno – pre potešenie. Je to mimoriadne dôležité preto, aby si dieťa vedelo vychutnať aj potešenie zo samotného pobytu, ojazdného vybláznenia sa a radosť z lyžovania.

Okrem lyžovania obe deti robia aj doplnkové športy. Janko hrá futbal, Zuzka tenis. V mimosezónnom období mávajú tzv. suché tréningy. Je to príprava v telocvični, posilňovni, zahrnuté je v nej bicyklovanie, plávanie, kolieskové korčule, behy do vrchu na výdrž. Od septembra chodia na prípravné lyžiarske výjazdy na ľadovce do Álp.

Všetko toto ich celoročné úsilie by malo byť, a o to sa usilujú všetci športovci bez rozdielu, korunované čo najlepším výsledkom, o ktorý sa pri športovom záporení usilujú. Tak im v tom úsilí držíme palce. (mj)

Porazil i šachových majstrov

Ján Goč (na snímke vpravo) sa šachy naučil hrať cez druhú svetovú vojnu od evakuantov z Ťahanoviec, ktorí tu prečkávali prechod fronty. Odvtedy je šach neodmysliteľnou súčasťou jeho života. Dodnes s láskou opatruje prvé šachové figúrky, ktoré si vlastnoručne vyrezal z dreva. O tom, čo všetko preňho znamená táto kráľovská hra sa dozvieme z nasledujúceho rozhovoru.

• Čo vás na šachu najviac upútalo?

- Krása myšlienok, krása problémov, ktoré sa tam vyskytujú. O šachu sa hovorí, že je to šport, že je to umenie, o šachu sa hovorí, že je to práca, podľa toho, kto sa tomu ako venuje. Pre mňa je to krása, myšlienka ukrytá v šachovej partii, ktorá speje k dosiahnutiu cieľa. A tam človek vkladá sám seba.

• Je pre vás šach viac relaxom alebo súťažou?

- Relaxom v každom prípade vtedy, keď som doma. Na súťaži sa ťažko relaxuje, to už je športový výkon. V žiadnej práci sa tak usilovne nepracuje ako pri šachovej partii, 4 aj 5 hodín v kuse sa veľmi intenzívne rozmýšľa. Keď robili vyhodnotenie zápasov majstra sveta v šachu, zistili, že za jednu partiu ten šachista stratil na váhe toľko ako boxer, ktorý boxuje 9 kôl. Je to duševná námaha a skutočne to nie je jednoduché.

• Pamätáte sa, kedy ste začali súťažne hrať šachy?

- Keď som sa ako chlapec naučil hrať, hral som za Važec, to bolo v 50-tych rokoch. Važec už vtedy hrával šachy súťažne a už vtedy som aj ja odohral niekoľko partii. Potom som pokračoval počas štúdia na gymnáziu, vysokej škole, na vojne. V roku 1974 som vo Važci znovu založil šachový oddiel a odvtedy to ťaháme doteraz.

• Určite ste si zahrali partie aj s mnohými šachovými majstrami,

či veľmajstrami. Podarilo sa vám niektorého z nich poraziť?

- Zahral som si napríklad s veľmajstrom Jánom Plachetkom, ktorý, len čo v Juhoslávii získal tento titul ako prvý československý šachista, tak cestou domov prišiel priamo do Važca na simultánku. Vo Svite bol mojím súperom Max Ujtelky, hral vtedy s 24 súpermi naraz. Ja som bol jeden z piatich, s ktorými remizoval. Na simultánke vo Važci bola i Margita Polanová, najlepšia slovenská šachistka, s ňou som remizoval. Potom vo Važci hral majster Ukrajiny Peresipkin, toho som dokonca porazil. Najväčší úspech som mal v Lúčkach v roku 1977, kde som sa stretol s inžinierom Smejkalom z Prahy. V tom čase to bol dvadsiaty najsilnejší hráč na svete a toho som porazil. Hral so 44 súpermi a mal iba dve prehry, z toho jednu so mnou. To považujem za veľkársky úspech.

• Za tie roky ste odohrali množstvo partii. Máte už naučené ťahy alebo riešite vždy konkrétnu situáciu?

- Aj keď by sa mohlo zdať, že je to stále o tom istom, každá partia je iná, lebo pri každej vzniká iná situácia. Je veľké množstvo šachových otvorení, aj každý hráč je iný a psychika hráča hrá významnú úlohu pri šachu, pretože ovplyvňuje spôsob riešenia jednotlivých situácií. Určite mám aj niečo naučené a riešim to automaticky, ale nemožno sa na to spoliehať. Na súťaži v T.

Matliaroch Jiří Šimek z Ostravy bol môj najsilnejší konkurent. Urobil som prvý ťah, on si podoprel hlavu a päť minút vôbec neľahal. Rozmýšľal, čo bude hrať, nevedel sa rozhodnúť. Potom sa rozhodol a 12 ťahov spravil bleskove. Vybral si variant, ktorý som tiež poznal, tak sme hrali

veľmi rýchlo. Potom som spravil svoju špecialitu, vymyslel som svoj ťah, ktorý ešte nikde nebol zverejnený, úplne nové niečo. To ho tak prekvapilo, že pol hodinu neľahal, iba sa čudoval, rozmýšľal. Vtedy som si povedal, že nech sa partia skončí akokoľvek, stálo mi to za to. A aj keď som nehral najsilnejšie, to prekvapenie zabralo natoľko, že na 26 ťahoch sa vzdal.

• Ako by ste sa charakterizovali ako hráč? Ste skôr obranný alebo útočný typ?

- Ja som, myslím, univerzálny. Vždy záleží od situácie. Viem byť ostrý, ale keď je situácia zablokovaná, viem byť aj pozitívny.

• Akých máte radšej súperov?

V prvom rade slušných. Pretože bývajú súper, ktorí sú vyslovene protivní. Stalo sa mi, že mi súper ponúkol remízu, ale nie podľa pravidiel, tak som ho upozornil. Na to sa on rozčúľil, ale partiu som nakoniec vyhral. Po súťaži som mu povedal, že napriek tomu sa mi páčilo, ako hral a on sa nezmohol na slovo. Ja si slušnosť a česť vážim.

• Dá sa pri šachu zažiť niečo veselé?

- Určite áno. Keď sme boli na brigáde ako gymnazisti v Dubnici nad Váhom, cestovali sme v noci naspäť domov. Dlhú sme čakali na vlak, tak sme hrali šachy. Môj súper počas partie niekoľkokrát zaspal, ale nakoniec sme to dokončili. Alebo napríklad sa mi stalo, že som organizoval turnaj pri príležitosti 30. výročia oslobodenia Važca. Hral som proti istému Borsíkovi, taký sympatický chlapec to bol, dobrý hráč. Keď som všetko organizačne vybavil a vrátil som sa ku šachovníci, zobral som svoju dámu, pešiaka som mu zobral a hovorím šach-mat. On sa pozrel a kľudne mi kráľom vyhodil dámu. Zabudol som ju zaistiť, lebo som preskočil dva ťahy.

• Máte obľúbenú figúrku v šachu?

- No, môj kráľ a súperova dáma. (smiech)

(Dokončenie na vedľajšej strane)

● Medzinárodného majstra Ukrajiny Peresipkina (stojaci) Ján Goč (prvý sprava) porazil.

• Ako šach ovplyvnil váš život?

- Šachy sú úžasná vec. Lenin povedal, že je to najlepšia gymnastika mozgu. Práve preto krásne dokáže odreagovať človeka od všelijakých problémov, ktoré sa vyskytujú. Keď ma niečo ťaží, a keď hrám intenzívne šach, tak to ten problém vytlačí. V jednej knihe som čítal rozhovor s istým šachistom. Ten tvrdí, že šach výrazne zdokonaľuje analytické myslenie, taktiku a stratégiu konania, hľadanie variánt riešenia, všetko je to potrebné pri riešení akýchkoľvek pracovných problémov. Navyše, človek je odkázaný počas partie len sám na seba. Na svoje schopnosti a vedomosti, čo ho učí niesť zodpovednosť za samého seba a schopnosti rozhodnúť sa. Ak chce človek hrať šach, musí sa naučiť trpezlivosti, osobnej disciplíny, kludu pri konaní, predvídať dôsledky svojho konania a učiť sa systematicky pracovať a vzdelávať. A to je samozrejme veľmi dôležité aj pri zvládaní bežných problémov v osobnom živote.

• Odovzdávate niekomu svoje šachové skúsenosti?

- V minulosti sme mali vo Važci detský šachový krúžok, ktorý som viedol. Za 17 ročníkov existencie turnaja, kde hrali družstvá z Prahy, Brna, Bratislavy, Opavy, sme boli dvakrát ako jediné družstvo zo Slovenska Majstrami Československa v korešpondenčnom šachu. Som na to hrdý. Predovšetkým tým deťom som to odovzdával a ešte svojim vlastným. Šachy sú strašne náročné, človek musí mať veľa trpezlivosti, to asi dnešným deťom chýba. Dnes sa mladí skôr učia z počítačov.

• Ako vnímate prehru a ako výhru?

- Pred tromi rokmi v Tatranských Zruboch som prehral partiu s istým Mesárošom vo vyhratej pozícii. Keď som videl, akú obrovskú radosť mal ten môj súper, tak som sa tešil s ním. Takú úžasnú radosť mal v tvári a od tých čias sme najlepší kamaráti. A víťazstvo? Rozlišuje sa, či je to víťazstvo zaslužené, alebo nie. Ak je výsledkom peknej pozície, že to k tomu spelo, tak to poteší. Ak je to také, že súper urobí hrubú chybu, to nie je až taká radosť.

• Šachové priateľstvá... Ako sa dá pri šachu nájsť priateľ, keď sa súper počas hry nerozprávajú?

- Súperi sa veľmi intenzívne rozprávajú, síce nie verbálne, ale jednotlivými ťahmi. Celé myslenie a cítenie dá najavo šachista tým, ako potiahne. Keď si s niekým zahrám partiu, viem o ňom všetko. Aký je to človek, ako rozmýšľa, ako cíti. Preto si môžem nájsť priateľa na základe šachovej partie ešte skôr, ako sa s ním porozprávam. Len škoda, že nie každý vie hrať šach. (mm)

Foto: mm, archív J. Goča

Za sezónu tri významné úspechy

Vo Važci máme ďalšieho prvotriedneho športovca. Dlhoročný hráč, funkcionár šachových súťaží i zakladateľ miestneho šachového oddielu Ján Goč sa po výbornom výkone, ktorý predviedol na prelome mája a júna na súťaži v Tatranských Matliaroch stal Majstrom Slovenska v kategórii nad 70 rokov. Umiestnenie právom považuje za svoj veľký úspech, veď konkurencia bola naozaj silná. Medzi 85-timi účastníkmi boli skutočné šachové esá, ako napríklad prvý medzinárodný majster SR v praktickom šachu Ján Bánas, či traja majstri FIDE (medzinárodná šachová organizácia). Turnaj sa hral na 9 kôl, pričom súperov nasadzoval počítač podľa šachových zásad. Ján Goč ako 6. nasadený v kategórii nad 70 rokov porazil prvého nasadeného z tejto kategórie a remizoval s tretím nasadeným v celkovom poradí. Aj vďaka týmto úspechom získal v celkovom hodnotení toľko bodov, ktoré mu okrem majstrovského titulu stačili aj na obsadenie 12. miesta v celkovom poradí. Zaujímavosťou je, že celkovým víťazom turnaja sa stal nevidiaci šachista Ivan Novák.

Ján Goč má za sebou vydarenú šachovú sezónu. V oblastnej súťaži Orava a Liptov, kde súťaží 12 družstiev a spolu zhruba 200 šachistov mu bol udelený titul Najlepší hráč. (Važecké družstvo skončilo túto sezónu na 8. mieste.) Na súťaži OPEN Liptovské Sliače (máj 2009) skončil spomedzi stovky účastníkov zo Slovenska a Čiech na peknom 13. mieste v konkurencii hráčov všetkých vekových kategórií od žiakov až po seniorov. V kategórii nad 60 rokov si vybojoval zlato. V septembri sa plánuje zúčastniť 15. Medzinárodných majstrovstiev SR, ktoré budú zároveň 55. ročníkom turnaja o Tatranský pohár. Súťaže sa zúčastní okolo 300 hráčov z celého sveta a nebudú medzi nimi chýbať ani veľmajstri najvyššieho rangu. (mm)

Priniesli pochodeň harmónie aj k nám

V dňoch 1. až 13. 6. sa Slovensko stalo súčasťou už 22. ročníka netradičnej športovej akcie „Svetový beh Harmónia“. Je to nesúťažný beh, ktorého cieľom je posilniť medzinárodné priateľstvo. Prekračuje nielen hranice zemepisné, ale aj kultúrne, národnostné a politické, a napomáha tak vzájomnému porozumeniu a harmónii. Spája státisíce ľudí z viac ako 140 krajín sveta. Ako symbol harmónie nesú bežci horiacu pochodňu. Tú podávajú ľuďom, ktorých na svojej ceste stretávajú.

Tohto roku trasa v Slovenskej republike začínala na Záhorí. Odtiaľ bežci preniesli pochodňu cez Považie, Kysuce, Oravu, Liptov, Zamagurie, Gemer, Zemplín a skončili v Košiciach. 7. júna sa zastavili aj v našej obci, kde ich privítal starosta Rastislav Profant. Krátkym programom bežcov osviežili deti z krúžku aerobiku pod vedením Jany Pastuchovej. Okrem starostu a detí, ktorí s bežcami symbolicky prebehli pár metrov, sa k nim pripojil i náš úspešný

športovec Vladimír Bartko. Svetový beh Harmónia založil v roku 1987 športovec, filozof a umelec Sri Chnimoy, ktorý službe ideálom svetovej harmónie venoval celý život. Svojou životnou filozofiou, tvorbou a neúnavným úsilím inšpiroval ľudí najrôznejších národov a kultúr, za čo získal mnoho medzinárodných ocenení.

Súčasťou behu je i návšteva škôl, detských domovov a ďalších organizácií. Pre nich má tím bežcov pripravený program zameraný na rozvoj tímovej spolupráce a zodpovednosti každého z nás za vytváranie priateľských a harmonických vzťahov v našom okolí.

(red)

Foto: Michaela MATEJKOVÁ

Otváranie studničiek 2009 cez fotoobjektív

Poslednú májovú nedeľu od rána vytrvalo pršalo. Len na pár desiatok minút počas sprievodu obcou sa počasie umúdrilo a diváci si mohli vychutnať tradičný chorovod Omilienci, ktorý prešiel od kostola až do kinosály obecného úradu v sprievode hostí z Terchovej, Varína a Veľkého Týncia z ČR. Otváranie studničiek bolo spojené s mimoriadne bohatým programom, ktorý režíroval MUDr. Michal Kapasný.

Foto: **Michaela MATEJKOVÁ,**
Adriana ILAVSKÁ

● Muzikanti z Terchovej vniesli do programu energiu a temperament. Zvučné hlasy, rezké pesničky – úspech u divákov bol zaručený.

● Hostia z Čiech – Týnečáci. V programe predviedli moravský folklór v pásme tancov aj piesní.

● Na čele sprievodu už tradične kráčajú naši najmenší.

● S dychovou hudbou Varínčanka si mnohí diváci aj zaspievali.

● Chorovod Omilienci začína pred evanjelickým kostolom.

VAŽECKÉ NOVINY - spravodaj obce Važec • júl 2009 • Vydáva a rozširuje: Obecný úrad, Na Harte 19, 032 61 Važec • Šéfredaktorka: Mgr. Michaela Matejková • Redakčná rada: Adriana Ilavská, Mgr. Janette Šándorová, Jana Pastuchová • Reg. číslo: EV2897/09 • Pre-Press: Mgr. A. Vízner, Podtatranské noviny, Popradské nábrežie 17, 058 01 Poprad • Tlač: Tlačiareň Kežmarok, Priekopa, 060 01 Kežmarok.